

Frivilliga övervakningsprogrammet av bovin tuberkulos hos alpacka 2021

Bakgrund

År 2015 startade det frivilliga kontrollprogrammet för alpackor i Sverige för att kontrollera och övervaka förekomsten av tuberkulos. Tuberkulos hos alpackor orsakas av bakterier som tillhör släktet mykobakterier och där främst *Mycobacterium bovis*, nötkreaturens mykobakterie, förknippas med tuberkulos hos alpacka. Djuren infekteras efter direkt kontakt med smittade djur eller genom förorening från smittade djur, tex i smittade beteshagar. Sjukdomen tar ofta lång tid på sig att utvecklas, från några månader upp till flera år. Hos alpackor kan man se symtom som dålig aptit och viktnedgång och förstorade lymfknotor. Eftersom smittan ofta sätter sig i lungorna kan drabbade djur utveckla kronisk hosta. Även tarmen kan bli angripen med symtom som diarré. Tuberkulos svarar inte på en vanlig antibiotikabehandling, vilket kan vara en viktig observation för att misstänka tuberkulos.

Tuberkulos drabbar inte bara alpackor utan kan spridas till flera andra däggdjur såsom nötkreatur, får och hästar. Även människor kan drabbas av tuberkulos och sjukdomen är anmälningspliktig både för läkare och veterinärer vid misstanke. Under mitten av 1900-talet genomfördes ett mycket omfattande saneringsarbete i nötkreaturspopulationen, vilket ledde till att sjukdomen utrotades i Sverige och blev grunden till det goda smittläge vi har i idag. Intresset för att hålla alpacka har ökat de senaste decennierna och avelsdjur importeras årligen för att bredda avelsbasen i Sverige, ibland från länder där tuberkulos förekommer hos alpacka. Det är därför viktigt att programmet får en bred spridning med regelbunden provtagning, och att importerade djur kontrolleras så att sjukdomen inte återintroduceras i Sverige.

I besättningar anslutna till kontrollprogrammet provtas alla alpackor över ett års ålder, först två gånger med två års intervall och sedan vart femte år för att kontrollera förekomst av *Mycobacterium bovis*. Anslutna besättningar får bara ta in djur från besättningar som deltar i programmet. Djuren testas med avseende på antikroppar i blodet. Efter negativ provtagning tilldelas A-status. Om något eller några djur testas positivt tilldelas B-status och djuren testas om inom 90 dagar. Om djuren på nytt testas positivt tilldelas C-status och jordbruksverket tar över utredningen i enlighet med epizootilagstiftningen.

Sedan april 2021 ställer EU krav på kontroll av tuberkulos i kamelbesättningar för att dessa djur ska tillåtas förflyttas mellan medlemsstater (delegerad förordning 2020/688). Efter samråd mellan Gård & Djurhälsan och myndigheter beslutade Jordbruksverket (Dnr 6.6.18-220894/2021) att besättningar som inom programmet genomfört två besättningstester under en övergångsperiod kan anses leva upp till EU:s handelskrav. Programmet kommer under 2022 att uppdateras för ytterligare anpassning till det nya europeiska regelverket.

Resultat

Vid årskiftet 21/22 var 90 besättningar med cirka 1060 djur anslutna till programmet. Idag finns inte tillförlitliga siffror på hur många alpackor som finns i Sverige, men branschen bedömer att det rör sig om 3 000 – 4 000 djur. Om detta stämmer betyder det att drygt en tredjedel av landets djur är med i det frivilliga programmet. Under 2021 har 194 djur i sju redan anslutna besättningar samt 105 djur i nio nyanslutna besättningar provtagits. Under 2022 kommer 13 besättningar att omfattas av provtagning nummer 3, dvs ha varit med i programmet under 7 år. Samtliga analyserade prover har varit negativa och inget djur har diagnostiserats med tuberkulos.

Inom ramen för programmet har information givits till hållare av alpacka vid möten, i sociala medier och till intresseföreningar.

Diskussion

För att kunna utgöra en ändamålsenligt kontroll behöver anslutningsgraden till programmet vara god. Från 2021 är det krav på att samtliga anläggningar med alpackor ska registreras hos Jordbruksverket samt märkas. Utifrån dessa data kan smittspårning i händelse av allvarlig sjukdom hos alpacka, såsom tuberkulos väsentligt underlättas. Genom att få klarhet i antal besättningar och deras storlek samt geografiska belägenhet kan en bättre bild av anslutningsgraden till programmet erhållas.

Övervakningen av tuberkulos hos svenska alpackor är mycket viktig för att i ett tidigt skede kunna upptäcka en eventuell smitta och förhindra vidare spridning. Sjukdomen är svår att upptäcka genom sitt långsamma förlopp och diffusa symptombild, vilket gör att ett infekterat djur skulle kunna sprida smittan vidare till såväl andra djur som i värsta fall människor. Ett utbrott av bovin tuberkulos i Sverige innebär förutom lidande även stora ekonomiska förluster såväl för individuell djurägare som för staten, varför det är viktigt att fortsätta kontrollera sjukdomen i Sverige.